

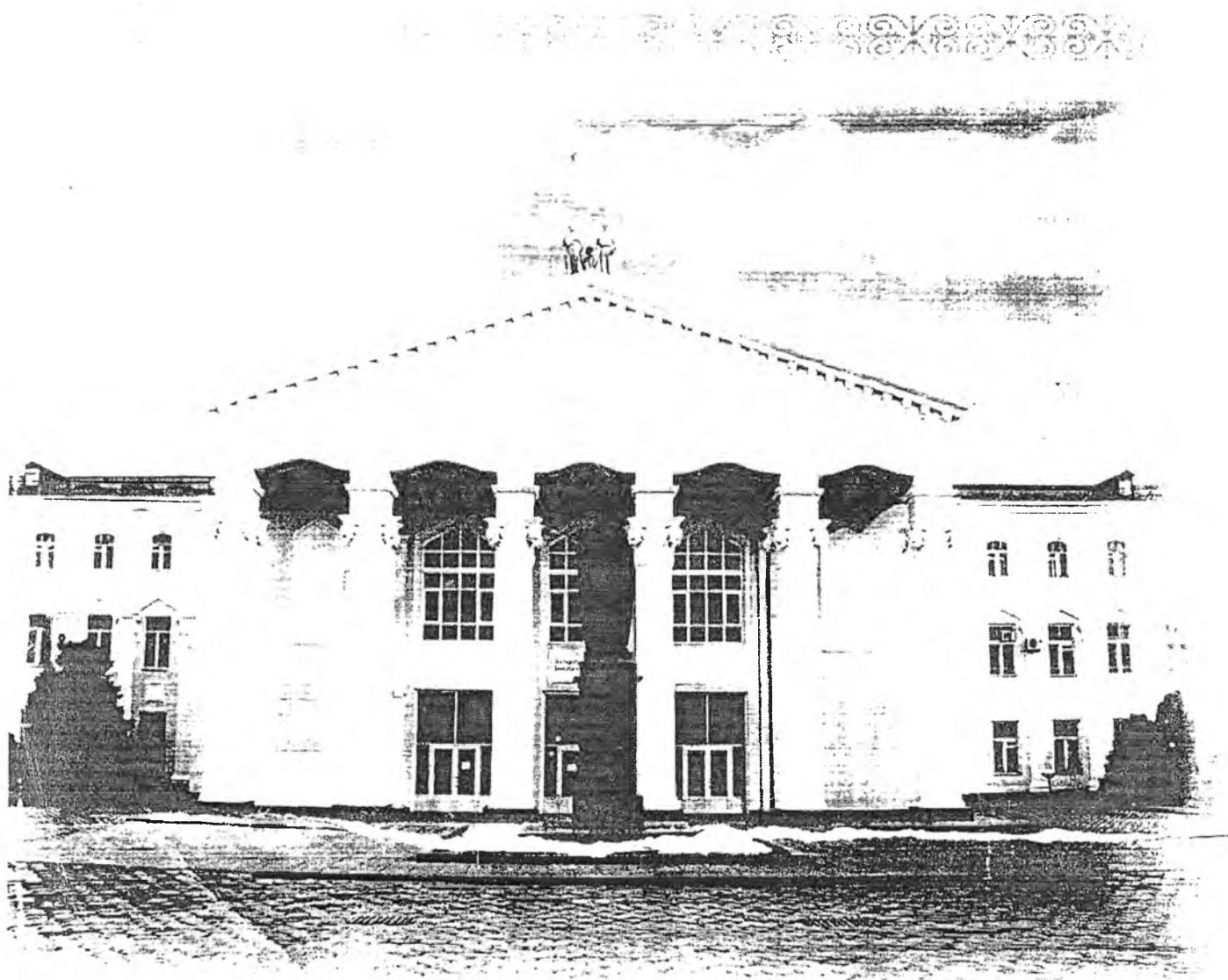
14

ЖУСУП БАЛАСАГЫН атындагы
КЫРГЫЗ УЛУТТУК УНИВЕРСИТЕТИНИН

ЖАРЧЫСЫ ВЕСТНИК

КЫРГЫЗСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО
УНИВЕРСИТЕТА имени ЖУСУПА БАЛАСАГЫНА

ISBN 9967-21533X

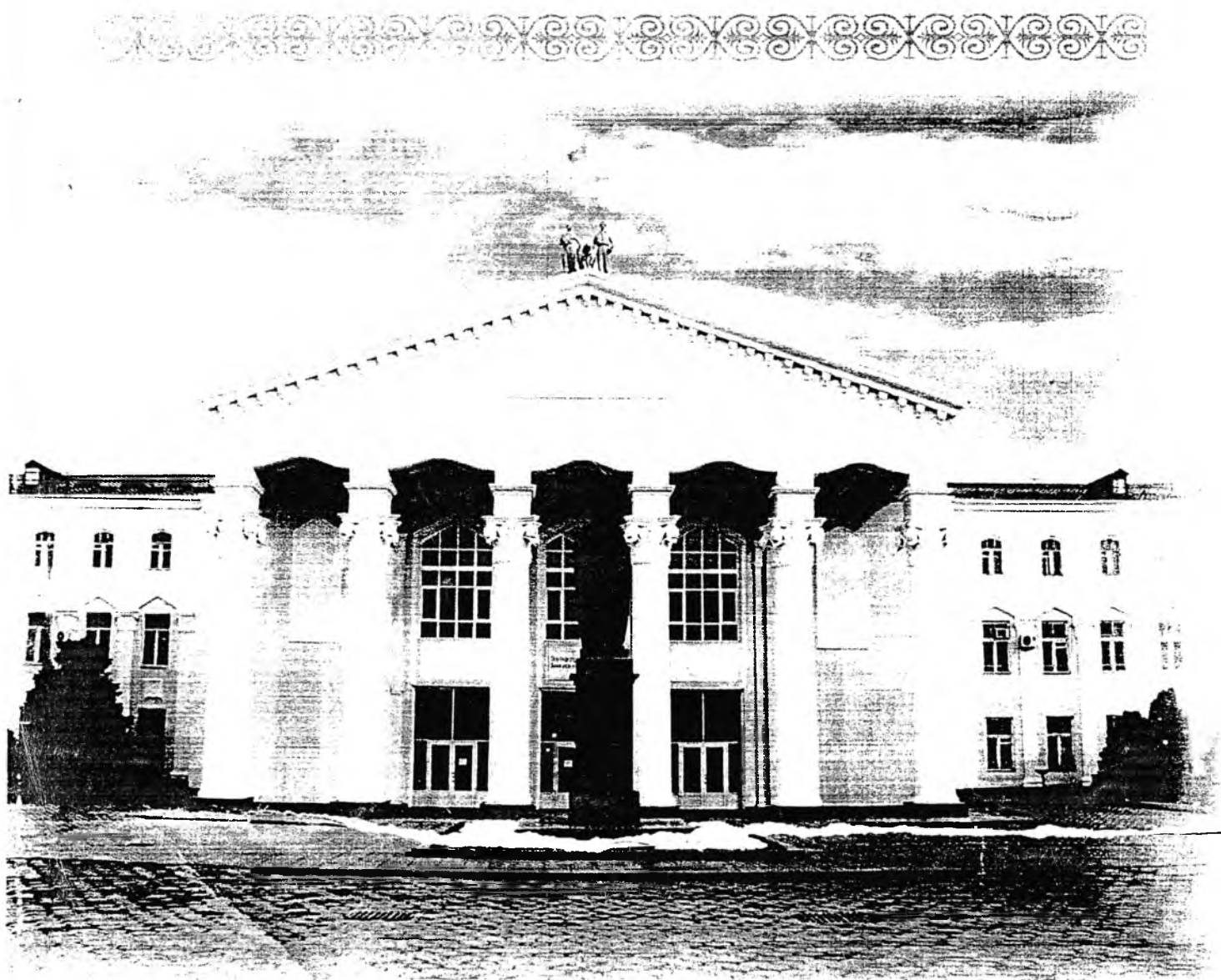
54/

ЖУСУП БАЛАСАГЫН атындагы
КЫРГЫЗ УЛУТТУК УНИВЕРСИТЕТИНИН

ЖАРЧЫСЫ ВЕСТНИК

КЫРГЫЗСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО
УНИВЕРСИТЕТА имени ЖУСУПА БАЛАСАГЫНА

ISBN 9967-21533X

ЖУСУП БАЛАСАГЫН атындагы
КЫРГЫЗ УЛУТТУК УНИВЕРСИТЕТИНИН

ЖАРЧЫСЫ

ВЕСТНИК

КЫРГЫЗСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО
УНИВЕРСИТЕТА имени ЖУСУПА БАЛАСАГЫНА

ПЕДАГОГИКАЛЫК КАДРЛАРДЫ МАКСАТТУУ ДАЯРДОО ИНСТИТУТУ
ИНСТИТУТ ЦЕЛЕВОЙ ПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ

“КЫРГЫЗСТАНДАГЫ ПЕДАГОГИКАЛЫК КАДРЛАРДЫ ДАЯРДООНУН
ТЕОРИЯСЫ ЖАНА ПРАКТИКАСЫ” АТТУУ I РЕСПУБЛИКАЛЫК
ИЛИМИЙ-ПРАКТИКАЛЫК КОНФЕРЕНЦИЯНЫН МАТЕРИАЛДАРЫ

МАТЕРИАЛЫ I РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
«ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА ПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ
КАДРОВ В КЫРГЫЗСТАНЕ»

АТАЙЫН ЧЫГАРЫЛЫШ
СПЕЦИАЛЬНЫЙ ВЫПУСК

ISBN 9967-21533X

БАШКЫ РЕДАКЦИЯЛЫК КОЛЛЕГИЯ:

И.Ч.Исамидинов

Ж.Баласагын атындагы КУУнун ректору, педагогика илимдеринин доктору,
профессор (башкы редактор)

Т.Т.Каракеев

физика-математика илимдеринин доктору (башкы редактордун орун басары)

М.Т.Артыкбаев

философия илимдеринин доктору, саясат таануу илимдеринин доктору, профессор КР УИАнын
корр. - мүчөсү

У.А.Асанов

КР УИАнын академиги, химия илимдеринин доктору, профессор

А.А.Борубаев

КР УИАнын академиги, физика-математика илимдеринин доктору, профессор

Ч.Т.Джолдошева

КР УИАнын корр. - мүчөсү, филология илимдеринин доктору, профессор

А.Ч.Какеев

КР УИАнын академиги, философия илимдеринин доктору, профессор

Э.Мамбетакунов

КР ИУАнын корр. - мүчөсү, педагогика илимдеринин доктору, профессор

Г.А.Мукамбаева

юридика илимдеринин доктору, профессор

В.А.Печенов

КР УИАнын корр. - мүчөсү, биология илимдеринин доктору, профессор

А.С.Сарыбаев

экономика илимдеринин доктору, профессор

С.Ж.Токтомышев

КР УИАнын академиги, физика-математика илимдеринин доктору, профессор

Р.Т.Сулайманова

педагогика илимдеринин кандидаты, профессор (жооптуу редактор)

ЧЫГАРЫЛЫШТЫН РЕДАКЦИЯЛЫК КОЛЛЕГИЯСЫ:

А.Н.Гудимова

педагогика илимдеринин кандидаты, профессор

Ч.К.Омурбеков

тарых илимдеринин кандидаты, профессор

Ш.К.Аалиева

философия илимдеринин кандидаты, доцент

К.С.Сагындыков

геология-минерология илимдеринин кандидаты, доцент

Н.И.Ибраева

биология илимдеринин кандидаты, доцент

К.М.Кожоголдиева

психология илимдеринин кандидаты, доцент

К.А.Абдраимов

ПКМДИнин доценти

А.Ш.Турдумамбетов

ПКМДИнин доцентинин м.а. (жооптуу катчы)

Н.Ш.Файзуллаев

ПКМДИнин ага окутуучусу

Качкын уулу Алтынбек

ПКМДИнин окутуучусу (техникалык редактор)

МАЗМУНУ

Баш сөз

И. Ч. Исамидинов Жусуп Баласагын атындагы КУУнун ректору, педагогика илимдеринин доктору, профессор, Кыргыз Республикасынын билим берүүсүнө эмгек сиңирген кызматкер.....	5
Абдиганбарова У.М. Агзамова А.Б. Структура и содержание научной деятельности в высших учебных заведениях казахстана.....	6
Абдраимов К.А. «Манас» эпосунун педагогикалык идеялары жана аны окуу-тарбия процессинде пайдалануунун жолдору	11
Адылбек к. Г. Особенности профессионально-педагогической подготовки преподавателей технических учебных заведений.....	15
Акматова С.М., Жумаева М.Т. Развитие творческих способностей студентов с использованием интерактивных методов	18
Аракеева И. Б. Исповедальная лирика Марины Цветаевой.....	22
Архипова Т.В. Компетентностный подход при подготовке специалистов инженерного профиля.....	24
Бабаев Д.Б. Педагогикалык кадрларды даярдоонун проблемалары	29
Байсалов Дж. У., Келдибекова А.О. Профорентация молодежи как одно из решений проблемы безработицы	33
Бекташева В.У., Омурбеков Ч.К. Кыргыз аялдарынын салттуу зергер аземдерин жасоодогу техникалык өзгөчөлүктөр (XIX кылымдын аягы – XX кылымдын башы) ...	36
Дыйканбаева Г.К. Нравственные ценности в Коране	42
Дүйшөнөв Э., Субанова Б.М. Физикалык эксперименттердин жыйынтыктарын эсептөө жана анализдөө	45
Жолдошев Н.Ж. Кыдырша уругунун курамы жана географиялык жайгашуусу.....	50
Жолдошев Н. Ж. Лейлек районундагы ичкилик уруулары жана алардын географиялык жайгашуусу.....	55
Жумаева М.Т., Акматова С.М. Эпос “Манас” – уникальная сокровищница древней истории кыргызского народа	61
Ибраев А.Н. Зооветеринардык адистерге “Жарыктаныш” темасын практикалык окутуу.....	67
Исамидинов И. Ч. Мугалимдерди даярдоо келечектүү иш.....	71
Качкын уулу Алтынбек Келечектеги айыл мектебинин мугалидеринин кесиптик маданиятын калыптандыруу.....	74
Койчуманов М.К. Табыгый илимдерди өз алдынча окуп терең өздөштүрүүнүн рационалдуу жолдору	77
Курманбаева Г.А. Музыка и живопись на уроках литературы	83
Мамбетов Д.Т. Методика преподавания гуманитарных дисциплин (история)	87
Мамбетакунова Ж.Э. Экономическая подготовка студентов – будущих учителей в в вузе.....	92
Мамбетакунов У.Э., Сыдыкова М.Б. Информационные технологии как средства повышения качества самостоятельной работы студентов	95
Мамбетакунов Э. Мугалимдин психодидактикалык компетентүүлүгүнүн мазмуну жөнүндө	97
Мундузбаев Б.С. “Манас” эпосунун философиялык мааниси жана улуттук ордо оюнунун чагылдырылышы.....	102
Мундузбаев Б.С. Роль физической культуры, истории и спорта в формировании здорового образа жизни студента.....	107

<i>Мундузбаев Б.С.</i> Структура силовой подготовленности борцов	111
<i>Нааматова Э.Б.</i> Окутуунун интерактивдүү усулдары	117
<i>Ниязова А.</i> Использование метода проектов при формировании у учащихся информационной и социально-коммуникативной компетентности.....	122
<i>Омурканова Ч.Т.</i> История образования в Кыргызстане	124
<i>Омурканова Ч.Т.</i> XIX кылымдын аягы – XX кылымдын башында жашаган кыргыз эл акындарынын мурастарындагы жаш курак мезгилинин педагогикасы	128
<i>Сарымсакова Б.Ж., Рыскулова Г. У., Досалиева М.</i> Башталгыч класста экологиялык билим берүүдөгү «мекен таануу» предметинин ролу.....	131
<i>Сарымсакова Б.Ж., Рыскулова Г.</i> Психологиялык жагдайдын карым-катнаш, сүйлөшүүгө тийгизген таасири жана анын туюндурулушу («манас» эпосунун мисалында).....	135
<i>Сейталиева Э.С.</i> Организация самостоятельной работы студентов по дисциплине “Теоретические основы начальной математики”	139
<i>Сманбаев Ө. А., Аманова А. Ө.</i> Кыргызстанда кесиптик багыт берүү маселесинин өнүгүшүнүн этаптары.....	142
<i>Сулайманова Р.Т., Байтокова А.С.</i> Кыргыз элдик педагогикасы жана аны өнүктүрүүдөгү айрым массалык маалымат каражаттарынын орду.....	147
<i>Сураналиева К.К.</i> Улуу “Манас” эпосун окутуудагы негизги проблемалар	149
<i>Сураналиева К.К.</i> Токтогул Сатылгановдун чыгармаларындагы этномаданий салттын берилиши.	151
<i>Султаналиев Б.Т.</i> Пишпек чебинин уездик борбор шаар катары калыптанышы.....	154
<i>Суходубова Н.А.</i> Воспитание толерантной личности в условиях современной школы.....	158
<i>Турусбекова А.Э.</i> Мугалимдин иш аракетинин мезгил талабына шайкеш келүүсү иштин натыйжалуулугу менен өлчөнөт.....	161
<i>Узакова М.К.</i> Педагогикалык факультеттердин 1-курсунун студенттеринин мектептик математикалык билимдерин актуалдаштыруу процесси	163
<i>Укелева А.З.</i> Извлечение руды месторождения Ничке-Суу	165
<i>Усубалиева Н.А.</i> “Манас” эпосундагы каармандар системасы	168
<i>Чепекова Г.С.</i> Использование формативного оценивания на уроках русского языка в кыргызской школе	176
<i>Шамшиев Б.</i> Көркөм өнүгүүнүн үч баскычы	179
<i>Шамшиев Б.</i> “Согуш философиясынын” көркөм аңыты	186
<i>Шергазиев А.Ж., Омурбеков Ч.К.</i> Символикада бүркүтүн сүрөтүнүн берилиши коомдук жана тарыхый изилдөөлөрдө	193
<i>Эгамбердиева А.А.</i> Роль интерактивных технологий в преподавании “Информатики”	199
<i>Файзуллаев Н.Ш.</i> Баткен обласынын калкынын миграциясы.....	203

КЫРГЫЗСТАНДА КЕСИПТИК БАГЫТ БЕРҮҮ МАСЕЛЕСИНИН ӨНҮГҮШҮНҮН ЭТАПТАРЫ

Бүгүнкү күндөгү коомдогу социалдык-экономикалык өзгөрүүлөр кесиптик багыт берүү проблемасынын теориясын жана практикасын мындан ары өркүндөтүүнү талап кылат. Мына ушуга байланыштуу кесиптик багыт берүү ишинин тарыхый өнүгүүсүн терең анализдөө, анын жетишкендиктерин талдоо, изилденүүчү феноменди өнүктүрүүгө таасирин тийгизет. Педагогиканын тарыхында көп сандаган идеялар, практикалык тажрыйбалар топтолгон. Аларды тарыхый педагогикалык изилдөө өз кезегинде илимий таанып билүүчүлүк, система түзүүчүлүк, прогноздоочулук функция аткарат (1). Мына ушуга байланыштуу тарыхый педагогикалык талдоону теориялык эксперименталдык изилдөө менен айкалыштырып үйрөнүп, педагогикалык практикада пайдалануу, окутуу жана тарбиялоо жөнүндөгү азыркы кездеги илимдин таанып билүүчүлүк арсеналын байытат.

Педагогиканын тарыхы менен педагогиканын теориясын жакындатуу, илимий изилдөөлөрдүн теориялык дешгээлин жогорулатууга, республикабыздын билим берүү системасын өнүктүрүүнүн конкреттүү милдеттери менен тыгыз байланыштырууга шарт түзөт. Кесипке багыт берүү ишинин өнүгүшүн, калыптанышын үйрөнбөй туруп, анын форма, методдорун жана каражаттарын учурдун талабына ылайык өркүндөтүүгө болбой тургандыгын көрсөтөт.

Педагогикада тигил же бул проблеманын өнүгүшүн, калыптанышын үйрөнүүдө аны этаптарга бөлүү, талдоо мааниге ээ боло тургандыгын көрүнүктүү окумуштуулар В.Я.Струминский(2), Ф.Ф.Королев (3) жана башкалар тарабынан белгилешкен. СССР мезгилинде окуучуларга кесиптик багыт берүүнүн системасы түзүлгөн. Кесипке багыт

берүү проблемасынын өнүгүшү окумуштуу педагогдор тарабынан өз кезегинде жалпы союздук масштабда изилденген (Саврукова О.Г., П.А.Лебедева, М.А.Хомутова, Е.Н.Вольский, А.Сазонов, С.Н.Чистякова, Н.Н.Захаров ж. б.лар.). Окумуштуулардын изилдөөлөрүндө СССР мезгилинде кесиптик багыт берүү маселесинин өнүгүшү, негизги этаптары жана анын системасы каралган. Мына ушул илимий, практикалык тажрыйбалар өз учурунда дүйнөлүк педагогикалык коомчулук тарабынан жогору бааланган. Топтолгон тарыхый тажрыйбаларды, идеяларды, жоболорду жаңы теориялык методологиялык позицияда карап чыгуу, чыгармачылык менен пайдалануу кесиптик багыт берүү маселесинин жаңы регионалдык концепциясын түзүүдө мааниге ээ болот. Азыркы кездеги Кыргыз Республикасынын тарыхый, социалдык-экономикалык жактан өнүгүүсүнүн өзгөчөлүктөрү проблеманы кайра карап чыгууну жана тактоону талап кылат. Мына ушуга байланыштуу республиканын айыл мектебинин окуучуларына кесиптик багыт берүүнүн генезисин жана динамикасын, мазмунун, методун үйрөнүү сөзсүз түрдө кызыгууну туудурат. Бүгүнкү күнгө чейин республикабыздын мектептеринде окуучуларды кесип тандоого даярдоо боюнча бир кыйла тажрыйбалар топтолуп, илимий изилдөөлөр жүргүзүлгөн. Өлкөбүздө кесиптик багыт берүү маселесин изилдөө 1950-жылдардын экинчи жарымынан гана башталып, политехникалык билим берүү, окутууну өндүрүмдүү эмгек менен байланыштыруу деген идеянын негизинде өнүккөн. Кесиптик багыт берүү маселесине байланышкан илимий эмгектерди жонунан төмөндөгүдөй топторго бөлө алабыз:

1. Монографиялар, диссертациялык изилдөөлөр;
2. Илимий-методикалык, окуу колдонмолор;
3. Илимий, илимий-методикалык мүнөздөгү макалалар.

Азыркы кездеги коомдогу социалдык-экономикалык өнүгүүсүнүн жаңы этабына ылайык кесипке багыт берүүнүн маселелерин иштеп чыгууда аталган проблеманын тарыхый аспектинин үйрөнүү мааниге ээ болот. Теориялык мурастарды, алдыңкы педагогикалык тажрыйбаларды жаңы теориялык-методологиялык позицияда кайра карап чыгуу, изилдөөгө тарыхый-логикалык мамиле жасоо окуучуларга кесиптик багыт берүү ишин прогноздоону жана алгылыктуу системасын түзүүнү, анын мазмунун, багытын, милдетин, масштабын, форма жана методун тактоону камсыз кылат.

Бүгүнкү күнгө чейин Кыргызстанда окуучуларга кесиптик багыт берүү маселесинин өнүгүүсү, калыптанышы, этаптары жөнүндөгү маселелер жеткиликтүү карала элек.

Демек, жогоруда айтылган окумуштуулардын изилдөөлөрүнө таянып, кесиптик багыт берүү ишинин өнүгүшүн тарыхый этаптарга бөлүүдө төмөндөгү критерийлерге таяндык:

1. Илимий изилдөө иштеринин этаптарда аткарылышы;
2. Билим берүү системасын өнүктүрүүгө байланышкан урунтуу учурлар;
3. Коомдун социалдык-экономикалык жактан өнүгүүсү менен шартталышы, атап айтканда өлкөдөгү маданий революциянын этабы (М: билим берүүдөгү башталгыч, жети жылдык, жалпы орто билим берүүнүн ишке ашышы);

4. Кыргызстанда билим берүү, кесипке багыт маселесинин өнүгүшү.

Илимий изилдөөлөргө, жогоруда айтылган критерийлерге таянып Кыргызстанда кесипке багыт берүү маселесинин өнүгүшүн төмөндөгүдөй этаптарга бөлдүк: I этап - 1950-1969-жылдар; II этап - 1969-1984-жылдар; III этап - 1984-1992-жылдар; IV этап - 1992-жылдан бери. Мындай этаптарга бөлүү илимий изилдөөлөрдү толук жеңилдетет деп айта албайбыз. Себеби, мындай этаптарга бөлүүдөн баш тартууга туура келет, кийин кайра жүргүзүлгөн изилдөөлөр тарабынан такталышы мүмкүн.

Биринчи мезгилге чейин, Россиянын бирдиктүү эмгек мектебинин жана педагог-окумуштууларынын тажрыйбалары, илимий эмгектери Кыргызстандын энчиси болуп кала берген. Анткени, төмөндөгүдөй себептер менен кесиптик багыт берүү маселеси боюнча илимий изилдөөлөр жүргүзүлгөн эмес.

1. Изилдөө иштерин жүргүзө турган илимий кадрлардын жоктугу.
2. Кыргызстанда билим берүү системасынын өнүгө башташы.
3. Кыргызстандын социалдык-экономикалык жактан абалы.

1-этапта Кыргызстанда кесиптик багыт берүү маселесинин өнүгүшүнө социалдык-экономикалык, педагогикалык шарттар түзүлө баштаган. Биринчиден, республиканын экономикасы Улуу Ата Мекендик согуш аяктагандан кийин өнүгүүнүн жаңы этабына кирген. КПССтин XIX жана XX-съезддеринде жаштарга политехникалык билим берүүнү жакшыртуу жөнүндөгү койгон талаптан кийин окумуштуулардын политехнизм, эмгектик тарбия берүүгө байланышкан монографиялык мүнөздөгү изилдөөлөрү, алдыңкы тажрыйбалар жарыялана баштаган. Экинчиден, бешинчи беш жылдыкта Кыргызстандан элге билим берүү системасын өнүктүрүүгө байланышкан бир катар иштер жүргүзүлгөн:

а) квалификациялуу даярдыгы бар жогорку билимдүү адис мугалимдерди даярдоого өзгөчө көңүл бөлүнө башташы;

б) 1951-жылдын аягында Кыргыз педагогика илим изилдөө институту уюштурулуп, алдыңкы педагогикалык тажрыйбаларды үйрөнүү, жалпылоо жана аларды жайылтуу маселеси колго алынат;

в) Педагогикалык маселелерди чагылдырган мезгилдүү басма каражаттары пайда болду. 1953-жылдын / апрелинде «Мугалимдер газетасы» чыга баштаган. «Мугалимдерге жардам» деп аталган методикалык журнал менен бирге газета дагы алдыңкы тажрыйбаны жайылтууда чоң роль ойногон.

г) 1952-жылдан баштап республикалык масштабда педагогикалык окуулар, илимий практикалык конференциялар өткөрүлө баштаган.

Үчүнчүдөн, биринчи этаптын аягына чейин республикабызда жаштарга жалпы билим берүү маселеси чечилген.

Төртүнчүдөн, бул этапта түздөн-түз билим берүү системасын өнүктүрүүгө байланышкан закондор (М: «Мектептин турмуш менен байланышын чыңдоо жөнүндө жана СССРде элге билим берүү системасын өнүктүрүү жөнүндө» (1958-ж), «Жалпы билим берүүчү орто мектептердин ишин мындан ары жакшыртуу чаралары жөнүндө» (1966-ж) ж.б.) КПСС БКнын жана СССР Министрлер Советинин токтомдору кабыл алынган.

Биринчи этаптын мезгилинде, 50-жылдардын соңунда советтик мектепти реформалоодо «Мектептин турмуш менен байланышын чыңдоо жана СССРдин элге билим берүүсүн өнүктүрүү жөнүндө» (1958) кабыл алынган токтомдо мектептин негизги максаты катары ар тараптан өнүккөн, жогорку билимдүү, маданияттуу, эмгекти сүйгөн, моралдык сапаттары бар инсанды тарбиялоо белгиленген. Кыргызстан КП БК менен Кыргызстан Министрлер Совети «Мектептин турмуш менен байланышын чыңдоо жөнүндө» жана «Кыргыз ССРинде элге билим берүү системасын өнүктүрүү жөнүндө» закону 1959-жылы кабыл алган. Мына маанилүү документтерден кийин окуучуларды турмушка, эмгекке даярдоо, жалпы жана политехникалык билим берүүнүн деңгээлин андан ары жогорулатуу, окутууну өндүрүмдүү эмгек менен байланыштыруу маселелери ишке аша баштаган. Закон мектепте окуучуларга кесип берүү максатын көздөгөн.

50-жылдын экинчи жарымында республикада кесиптик багыт берүүдө мааниге ээ болгон окуучулардын өндүрүштүк бригадалары пайда болуп, ийгиликтерди жарата башташкан. Мына ушул маселени алгачкылардан болуп Г.Т.Токтаров, О.Ч.Байчоров, П.С.Дадабаева, Н.Я.Босикова, Х.А.Калимов жана башкалар изилдөөгө киришишкен.

И.Б.Бекбоевдин 1959-1964 жылдардын аралыгында жарык көргөн эмгектеринде өндүрүштүк-прикладдык мазмундагы маселелерди окутуунун илимий методикалык негиздери иштелип чыгып, алардын окуучуларга эмгектик тарбия, кесиптик багыт берүүдөгү орду ачып көрсөтүлгөн. Г.В.Благодарова биология сабактарын окутууда окуучуларга политехникалык билим берүүнүн маанисин жана айрым методикалык жагдайларын изилдеген.

Түздөн-түз кесиптик багыт берүү маселесине байланышкан А.Э.Измайловдун (1960) эмгектерин („О выборе профессии”(1960). Мектепте кесип тандоого багыт берүү “(1965)) белгилөөгө болот. А.Э.Измайлов республикабыздын мектептеринде топтолгон тажрыйбалардын негизинде окуучуларга кесиптик багыт берүү маселесинин педагогикалык жагдайларын талдап, анын илимий негизин иштеп чыккан. Кесипке багыт берүү проблемасынын өнүгүшүнүн биринчи этабында А.Токтосунов (1965) мектеп окуучуларына илимий техникалык прогресстин өнүгүп келе жаткан мезгилинде политехникалык билим берүүнүн маанисин, аны ишке ашыруунун мүмкүнчүлүктөрүн ачып көрсөткөн.

КПССтин XXIII съезди (1966 март, апрель), КПСС БК менен СССР Министрлер Совети «Жалпы билим берүүчү орто мектептердин ишин мындан ары жакшыртуунун чаралары жөнүндө» (1966 жылы 10-ноябрь) токтомунда өлкөбүздө 1970-жылы өлкөдө орто билим берүүнү аяктоо белгиленген. Мына ушул директивалык документтерди ишке ашыруу үчүн Кыргызстан КП БКсы жана Совет Министри 1967-жылы 9-февралда «Жалпы билим берүүчү орто мектептердин ишин мындан ары жакшыртуунун чаралары жөнүндө» деген токтом кабыл алган. Мына ушул токтомдон кийин бир катар илимий эмгектер пайда болду. Д.И.Утешев (1966) мектеп окуучуларын жумушчу кесибин тандап алууга даярдоонун, эмгекке тарбиялоонун жана үйрөтүүнүн методикасын, мектеп менен кесипчилик техникалык окуу жайларынын биргелешип иш жүргүзүүсү ж.б. маселелерди изилдеген.

Экинчи этап - кесиптик багыт берүү маселесине арналган 1969-жылы (декабрь) СССРдин агартуу Министрлигинин, Кесиптик техникалык билим берүү боюнча СССРдин Мамлекеттик комитетинин, ВЛКСМ БКнын Бюросунун жана ВЦСПСтин Президиумунун биргелешкен «Окуучу жаштарга кесиптик багыт берүү жөнүндөгү» токтомунан башталат. Кийин КПССтин съездеринин материалдарында жана СССР Министрлер Советинин бир катар токтомдорунда өлкөдө жаштарга кесиптик багыт берүү ишин уюштуруунун бирдиктүү линиясы аныкталып, аны турмушка ашыруунун маселелери белгиленген. Бул этапта окуучуларга кесиптик багыт берүүнүн маселелерин Х.А.Калимов, Ж.Жоокаев, Т.Тыныбеков, З.Джантакванын, Г.Тохтаров, Н.С.Быков-ченко жана Т.Ж.Оторова ж.б лар изилдешкен.

III-этап. Кесипке багыт берүү маселесинин өнүгүшүнүн 3-этабы КПСС БКнын жана СССР Министрлер Советинин 1984-жылы 10-апрелде кабыл алган «Жалпы билим берүүчү жана кесиптик мектептердин реформасы» жөнүндөгү токтомдун кабыл алынышы менен башталган деп эсептөөгө болот. Мына ушул этапта Ж.У.Байсаловдун, К.Б.Бийбосунванын, Н.Н.Лешенконун, Д.Бабаевдин эмгектеринде айрым предметтик сабактарда кесиптик багыт берүүнүн өзгөчөлүктөрү көрсөтүлгөн. Мектепти реформалоонун шарттарында эмгектик тарбия, кесипке багыт берүү маселесине

арналган А.А.Беспаловдун, Т.С.Сатыбекованын, М.А.Алтыбаеванын, Б.И.Иметовдун, А.Абыкеевдин жана башкалардын изилдөөлөрүн белгилөөгө болот.

IV этап, 1992-жылдан башталды деп эсептөөгө болот. СССРдин тарап кетиши менен Кыргызстандын эл чарбасынын бардык тармактарында реформалоо экономикалык, социалдык, духовный жактан кризистин фонунда башталган. Натыйжада калыптанган кесиптик багыт берүү ишинин системасы бузула баштады. Мектептин алдына балдарды негативдик социалдык таасир этүүдөн сактоо жана мектепти жаңы шарттарга ылайыкташтыруу маселеси келип чыгат.

Республиканын эл чарбасындагы жана билим берүү системасындагы өзгөрүүлөр кесиптик багыт берүү проблемасынын актуалдуулугун пайда кылды. Биздин өлкөдө окуучуларга кесиптик багыт берүү дүйнөлүк стандарттан артта калууда. Анын себептери: проблемага байланышкан илимий методикалык, популярдуу адабияттардын адабияттардын жоктугу, мектептердин башка социалдык институттар менен начар байланышы, педагогдордун кесиптик багыт берүү ишине начар даярдыгы, окуучулардын ар түрдүү иш аракеттерде өзүн текшерип көрүүгө мүмкүнчүлүктүн жоктугу ж.б.

Бүгүнкү күндө билим берүү системасынын өнүгүшүн камсыз кылууну көздөгөн стратегиялык багыттарын аныктаган бир катар мамлекеттик документтер кабыл алынды. Республикабызда билим берүүнүн мазмуну жаңыланып, окуучулардын кызыгуусуна ылайык жалпы билим берүүчү мектептердин базистик окуу пландары иштелип чыкты. Бул этапта кабыл алынган мамлекеттик документтер окуучуларды жаңы шарттарда кесип тандап алууга даярдоо маселесин чечүүгө багытталган изилдөөлөргө өбөлгө түзөт деп айта алабыз. Натыйжада, бир катар илимий эмгектер жарыяланды. Жогоруда белгиленген мамлекеттик документтерди жана республикабыздын окумуштууларынын эмгектерин, педагогикалык тажрыйбаларды талдоонун негизинде төмөндөгүдөй тыянак чыгара адабыз:

1. Окуучуларды кесипке багыт берүү маселеси негизинен төрт этапта калыптанган. Ар бир этапка ылайык Кыргызстанда кесипке багыт берүүнүн стратегиясы, тактикасы иштелип чыгып, мектептерде ишке ашырылган.

2. Изилдөөлөрдө окуучуларга политехникалык билим берүү, окутууну өндүрүмдүү эмгек менен байланыштыруунун теориясы жана методологиясын иштеп чыгуу негизги орунду ээлеген.

3. Кыргызстанда окуучуларга кесиптик багыт берүүнүн теориялык жана практикалык маселелерин иштеп чыгууда КПССтин съездеринин чечимдери жана совет өкмөтүнүн токтомдору белгилүү деңгээлде роль ойногон.

4. Кыргыз Республикасында кесипке багыт берүү проблемасынын калыптанышына, өнүгүшүнө социалдык, экономикалык, саясий шарттар, калктын маданий жана билим деңгээли таасирин тийгизген.

5. Кесипке багыт берүү проблемасынын өнүгүү процессии коомдун социалдык-экономикалык өнүгүүсү, билим берүү системасынын, коомдун өнүгүүсүнүн конкреттүү этаптардагы милдеттери менен шартталган.

6. Проблеманын өнүгүшүн жана калыптанышын талдоого хронологиялык мамиле жасоо теориялык жана методологиялык маселелерди иштеп чыгууда мааниге ээ болот.

7. Тарыхый - педагогикалык талдоо Кыргызстанда кесиптик багыт берүү ишинин өнүгүшү, калыптанышы жөнүндөгү маселе жеткиликтүү изилдене электигин көрсөтү. Бул проблема мындан ары толуктап изилдөөнү талап кылат